

ÚVOD

V lidském životě existují okamžiky kontem-
place. Během nich zazáří něco, nač člověk
vlastně celou dobu čekal. Dávají tušit, že život
nám může nabídnout víc než to, co prožíváme
v šedé každodennosti. Překvapí nás a zane-
chávají po sobě touhu proniknout hlouběji do
tajemství života, protože v sobě mají předchuť
naší skutečné vlasti.

Tak někdo uprostřed louky nebo v horách
zakusí šíři, která se nedá změřit v kilomet-
rech. Je to uvědomění si něčeho, co tady od-
jakživa bylo, ale nikdy jsme si toho nevšimli.
Časně zrána při rybaření, když je jezero úplně
klidné a ryba ještě nezabrala, člověka uchvátí
okamžik živoucího pokoje. A možná k jezeru
nešel ani tak kvůli rybaření, jako kvůli tomu-
to pokoji. Jedna mladá žena, kterou jsem uvá-
děl do kontemplativní modlitby, mi najednou
řekla: „Ach ano, to už znám.“ A vyprávěla mi,
že jako dítě měla na zahradě houpačku. Když
ji přepadl smutek nebo když měla velkou ra-
dost, šla ven a sedla si na houpačku. Tiše tam
seděla a nic nedělala. Vždycky tam prožíva-
la živoucí ticho, ve kterém se její smutek

rozplynul a radost rostla. Při uvádění do kontemplativní modlitby si na toto ticho vzpomněla. Také dětský úžas v sobě má cosi kontemplativního. Jiní lidé se stávají kontemplativními skrze nemoc nebo velké utrpení – možná ne úplně, ale aspoň trochu. Zakoušejí, že život má rozměr, kterého se bolest a slabost nedotknou. Další se zase této roviny života dotkli při náhlém setkání se smrtí. Někteří lidé prožívají něco podobného v pokorné a často zdánlivě neužitečné službě chudým a postiženým. Říkají, že jim tito lidé dali víc než oni jim. Toto „víc“ je směrovkou ke kontemplaci. Existuje také mnoho lidí, kteří skrze pomalé a vytrvalé zrání v každodenním životě cítí, jak v nich roste radost a jistota, které jim pomáhají překonávat krize. Roste v nich základ kontemplace. Často v jejich očích nebo v tom, co z nich vyzařuje, vidíme, že se na cestě kontemplace již nacházejí.

Takovéto okamžiky však neuvádějí člověka do onoho stavu kontemplace, o kterém pojednává tato kniha. Nicméně jej tímto směrem lákají a dávají mu zakusit jakousi předchuť. Bez ní by neměl zájem ani o víru, ani o cestu kontemplace.

V této knize bych chtěl představit smysl cesty kontemplace jednoduchým, ale přesným

způsobem. V prvních kapitolách se pokusím objasnit tři pojmy: víru (1), věčný život (2) a kontemplaci (3). Poté bych rád zprostředkoval konkrétní představu cesty kontemplace (4). Budeme zkoumat její souvislost s filosofií (5), Písmem svatým (6 a 7) a mystikou (12). Budeme se zabývat vývojem kontemplativní modlitby (8 až 10), jejím působením na aktivní život (11) a její aktuálností dnes (14). Na závěr si na konkrétním příkladu ukážeme, jak vypadá kontemplativní modlitba (13) a jak ji lze uvést do praxe (15).

Na konci každé kapitoly najdete otázky, které slouží k tomu, abyste obsah vnímali nejen rozumem, ale dokázali ho propojit i s vlastními zkušenostmi.

Kapitola první

CESTA PŘED KONTEMPLACÍ

Než se dostaneme na cestu kontemplanace, máme většinou za sebou dlouhou cestu víry. Není možno zaměňovat cestu víry a cestu kontemplanace. Víra je přesvědčení o věcech, které nevidíme a které jsme nepoznali (Žid 11,1).¹ Naproti tomu kontemplanace není jistotou o Boží existenci, nýbrž je počátkem patření na Boha.

Věřit v Boha znamená být si jist jeho existencí, aniž jsme jej spatřili. Tato jistota víry se neopírá o přímé patření na Boha. Spočívá však na *třech důležitých zkušenostech*.

Prvním základem náboženské víry je *zkušenost života*. Každý člověk v sobě nese tušení transcendence, touhu po Bohu a tušení, že existuje život po smrti. Setká-li se člověk s výslovnou zvěstí o Bohu, toto tušení se v něm rozezná. Víra je jakousi rezonancí této zvěsti. Čím větší a intenzivnější je zkušenost života, tím snáze se člověk dostane k víře v Boha.

Může si také uvědomit, že tušení Boha tu bylo už dřív, jen mu ve starostech každodenního života nevěnoval dostatek pozornosti. Není víry bez zkušenosti života. Ta je určujícím faktorem vzniku víry v Boha.

Někdy v životě se člověk setká se zprávou o Božím zjevení. Přichází k němu v církevním nebo náboženském prostředí: skrze lidi – ať už je nazýváme učiteli, proroky nebo mistry –, kteří hlásají radostnou zvěst, skrze svatá Písma, která obsahují dlouhou tradici moudrosti věčného života, a skrze společenství, které podle této moudrosti žije. Tak je tomu v každém náboženství, a to je druhá určující zkušenost, jež vede k víře. Podíl zkušenosti na tomto procesu spočívá v tom, že člověk tyto tři zdroje – učitele, svatá Písma a společenství – *vnímá* jako natolik *autentické* a *věrohodné*, že je možno na nich postavit jeho víru.

K tomu všemu přistupuje třetí, nejdůležitější zkušenost: *mílost* víry. Bůh člověku poskytně vnitřní ujištění, že je ve víře na správné cestě a že život po smrti skutečně existuje. Tato jistota je nutná, protože víra od člověka vyžaduje, aby svůj život uspořádal podle Boha a také se tím řídil. Věřícího člověka Bůh v jednotlivých situacích nechává zakoušet útěchu nebo neútěchu, aby poznal, která rozhodnutí

jsou pro něj ta správná (DC 313nn.).² Také ony patří ke zkušenosti víry.

Víra v Boha znamená jistotu, že náš počátek je v Bohu, že ve svém pozemském životě jsme v něm a že po skončení své pozemské existence budeme navždy přijati do všeobjímající lásky a věčné blaženosti. Víra tedy není zkušeností patření na Boha. Pouze nám dává jistotu, že se nám tohoto patření dostane. Vzhledem k tématu této knížky se budeme v následující kapitole blíže zabývat příslibem života v Bohu po smrti.

Milá čtenářko, milý čtenáři, jak už jsem naznačil v úvodu, rád bych vám položil několik otázek. Udělejte si čas a zkuste na ně odpovědět. Pomohou vám přiblížit se k cestě kontemplace skrze vaši vlastní zkušenost. K této kapitole budou otázky dvě: O které důležité zkušenosti se opírá vaše víra? Které jsou zvláště důležité pro vás?

Kapitola druhá

NAŠE SKUTEČNÁ VLAST

Neseme v sobě bezpečné tušení, že tento svět a tento život, který nyní žijeme, nemají poslední slovo. Máme v sobě touhu, která nám jako kompas ukazuje, že naše cesta životem se vším svým utrpením a smrtí je pouze cestou domů, k Bohu. V hloubi své duše cítíme, že my sami jsme duchem a že v tomto vesmíru ohraničeném prostorem a časem jsme jen poutníky. Něco v nás nám říká, že naším domovem je sám Bůh. Ujišťuje nás to, že Bůh, který nás poslal do tohoto světa, nás očekává jako otec ztraceného syna (srv. Lk 15,11–32).

Tuto radostnou zvěst hlásají všechna náboženství. Nazývají ji transcendencí, nebem, oním světem, Božím královstvím, královstvím nebeským nebo věčným životem, kde člověk prožívá pravé štěstí bez bolestí a utrpení.

Naše křesťanská víra nám slibuje něco ještě mnohem většího. Říká nám, že uvidíme Boha tváří v tvář, a to takového, jaký je

(Mt 5,8; 1 Jan 3,2), že Bůh je láska a my budeme do této lásky přijati a budeme jedno s Bohem (Jan 17,11.21).

To jsou neuvěřitelná slova. Bůh je tajemství a my o něm můžeme mluvit jen s největší úctou. Ať už si o Bohu myslíme cokoli, musí nám stále být jasné, že svým rozumem jej nikdy nepochopíme, naše myšlení jej neobsáhne. Můžeme se jej dotknout jen skrze lásku a mlčenlivé klanění.

Boží zjevení nám slibuje nepředstavitelné věci. Chce-li nás Bůh po skončení naší cesty víry na této zemi a po smrti přivést k naplnění příslibení, o nichž jsme se zmínili, musí v nás jeho milost vykonat veliké změny. Víra nám dává jistotu o věcech, kterým nerozumíme, tím méně je zakoušíme nebo vidíme. Bůh sám musí přijít a dát nám to, co nám slíbil. Jistota víry v tomto životě zůstává ve stadiu naděje, víry a důvěry. Tu a tam však Bůh začíná některým lidem již v tomto životě zcela opatrně, skrytě, v hloubi jejich duše dávat zakoušet toto vidění Boha. To nazýváme milostí kontemplace. Blíže se tomu budeme věnovat v následující kapitole.

Milá čtenářko, milý čtenáři, zůstává pro vás Bůh navzdory jeho blízkosti neuchopitelným

tajemstvím, které ve vás vyvolává uctívou lásku a klanění? Když se dozvíte o smrti milovaného člověka, myslíte jen na zármutek a hrob, nebo také na světlo a život, které nás očekávají?